

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, fél évre 5 korona,
negyed évre 2 korona 50 fillér. Egy eszám ára 10 fillér.
Közsegek, tanítók, iparosok és egyesületek, melyek egyen-
ként, ha előfizetnek, 8 koronáért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőség-
hez (Dobay János Kézdi-Vásárhelyt) intézendők.
Kiadóhivatal K.-Vásárhely az ifj. Jancsó Mózes könyv-
nyomdájában, hová a hirdetések és előfizetési pénzek
küldendők.

Uj törvények.

Bármit mondjanak is az uj aera ellen-
ségek, annyi bizonyos, hogy az uj aera
megalkotója ígéreteit beváltja. A törvény-
hozás egymásután alkotja meg az uj tör-
vényeket, melyeket már évek óta sürget
a magyar közvélemény és sürgöttünk mi
is. Az uj és jó törvényektől várjuk ha-
zánk gazdasági életének fellendülését. S
erre nézve biztosítékot nyújt nekünk az,
hogy az uj törvényeket, melyeket részint
letárgyalt már a képviselőház, részint még
a Ház asztalán fekszenek: a merkantilis
és agrárius érdekek kiegyeztetésének szel-
leme lengi át.

A törvényhozás uj alkotásai vala-
mennyenien gazdasági érdekűek. Első sor-
ban érdemel felemlítést a százhet milliós
koronajáradék kibocsátása. Beruházási
kölesön lesz ez, melylyel az állam az érez-
hető hiányokat fogja fedezni.

Az a kérdés most már, mit értenek
az intéző körök az érezhető hiányok alatt?
Tán azt, hogy nincsenek legujabb felfe-
dezésű ágyuink, hogy a hadibajóinkon
nem elég maszsziv a páncél? Avagy,
hogy Kinában nincsenek kellően meg-
védve az osztrák magyar monarchia ér-
dekei, minélfogva keletázsiai gyarmat kell
a magyarnak? Ha ezen „hiányok“ pótlá-
sára fordítják a kölesönt: bizony nem
lesz boldogabb a magyar.

Ézer és egy a pénzzel való tennivaló

Magyarországon. Gyárosnak, iparosnak,
kereskedőnek támogatás kell és százezer-
nyi dolgos kéznek munka. Az életképes,
de kezdő vállalatok egyre másra folya-
modnak az állam támogatásáért, mert enél-
kül nem birnak tuljutni a kezdet nehéz-
ségein. Folyóink még mindig nagyrészt
szabályozatlanok, vasuti hálózatunk még
messze van a teljességtől, az utaink rosz-
szak, humanitárius intézményeink szegé-
nyesek, iskoláink tökéletlenek, tanítóink
nyomorognak, a városok és községek
nyögnek az állami funkeziók elvégzésé-
nek terhe alatt, szőlőgazdáink, földmive-
seink olcsó kölesönért epekednek — ó de
nagyon kell mindezekre a pénz!

Ha abból a százhet millió koronából
csak hatvanat fordítanak e bajok orvos-
lására: tizenöt esztendőre segítve van a
magyar ipar, kereskedelem és munkás
bajain.

A másik külön törvény az állatorvosi
szolgálat államosításáról szól. Egész a
legutóbbi évtizedig, mondhatni, mostoha
gyermek volt közigazgatásunknak az
állategészségügy. Csak amikor a sertés-
vész réme, milliónyi károkat okozva szá-
guldott végig az országon: kezdtünk annak
tudatára ébredni, hogy tulajdonképpen mi
is az az állategészségügy. Ezóta rohamo-
san fejlődik a közigazgatás ezen szerve.
Egymást érik a hasznos és jó rendeletek
s állatorvosi karunk ugy tudás, mint szám
tekintetében megfelelő. Az államosítás

csak betetőzi a művet. De nemcsak közér-
deknek, az állatorvosoknak is nagy előnye
az államosítás, az anyagi helyzetük tille-
tőleg. Mert bizony sok járási állatorvos a
szó szoros értelmében küzdeni kénytelen
a mindennapi betevő falatért. Ennek a
méltatlan állapotnak immár vége lesz.

A kereskedelmi megrendelések gyűj-
tésének szabályozását, illetve megszorí-
tását tartalmazó törvényt is örömmel fogja
üdvözölni minden tisztességes kereskedő
és iparos. A szabad versenynyel való leg-
határtalanabb visszaélés volt az, melyet
a tisztességtelen verseny az utazó és helyi
ügynökeivel elkövetett. S ennek a visz-
szaélésnek gyakran látta kárát a vevő. Az
uj törvény szerint csakis a szakember
foglalkozhatik valamely cikkben meg-
rendelések gyűjtésével. Ezzel lejárt amin-
denre alkalmas ügynökök ideje.

Sokan még a nem érdekelték is, idegen-
kedéssel fogadták a szeszkontingens ren-
dezéséről szóló törvényt. Pedig nincsen igazuk.
Végét kellett egyszer már vetni annak az
állapotnak, hogy a nagy-gyárosok, az
ipari szeszgyártás foglalkozzék csaknem
kizárólag egy olyan közhasználatu cikk-
nek előállításával, melyet minden birtokos
előtud állítani. Sokan az agrárizmusok
diadalát látják ebben a törvényben, pedig
ez csak egy monopolium megszüntetése.
Monopoliumok megszüntetéseinek pedig
mindig csak hasznát látja a lakosság.

Itt van még a tőzsdeadó. Ez is nem-

TÁRGZA.

Modern paradicsom.

„Paradicsom“ és „modern“? hát összeillik-e ez
a két szó?

Össze — módjával. Mert hiszen az emberiség
annyi gondolattal gazdagodott és annyi uj fogalmat
nyer folyton, hogy már nem győz uj meg uj szokat
alkotni, a tartalomnak uj kifejezést kölcsönözni, s
főleg a hol az eszmék hasonlósága miatt egyik
gondolat felidéz a másikat: az ember rákényszerül
a képes beszédre. A bibliából ismert paradicsom,
a melynek pusztá neve is ártatlan gyönyörérzetet
kelt, a testben-lélekben ép, erőteljes, tiszta első
emberpárhajléka, táplálója, gyönyöradója volt, a
természet minden gazdaságával megáldott; az a
modern paradicsom pedig, a melyről mi beszélünk
hálával eltelt: természet adta kincseivel vissza-
adja a kórsággal sújtott embernek testi-lelki javait,
egészségét, üdeségét, derűjét. Elragadó szép vidé-
kével bármely pontról tekintve is gyönyörködött,
az emberi kéz alkotta építkezéseinek pompája, a
mai orvostudomány és a modern comfort vívmá-
nyai pedig a jólétet betetőzik. Egészség, derült,
kedély és mindaz a mi a szemnek-fülnek szép-
mi kell még a modern embernek, hogy a paradi-
csonban érezze magát?

Terjeszti teljes meggyőződéssel az ott járt

és meggyógyult ezernyi ezer ember azt az ötletet
hogy azért nevezik Herkulesfürdőnek, mert onnan
herkulesi erővel megáldva távozik a szinylődve oda-
utazott beteg is. Felsőházat meghalad ama kórságok
száma, a melyek ellen a bámulatos erejű herkules-
fürdői forrásvizek használata és egyéb gyógyító el-
járások fényes sikerrel járnak; tizenkétezerre rug
immár azoknak a betegeknek a száma, a kik ott
egy-egy évben testi-lelki bántalmaikból felépülnek.
Jó lélekkel mondhatjuk, hogy a lelki állapot is
nagyon hat a páciensre, a hogy a Herkulesfürdő
elragadó szép vidéke nagyon elősegíti a szenvedők
üdülését.

A Kárpátoknak ez a gyöngye Krassó-Szörény
vármegye délkeleti határán, egy vadregényes, min-
tegy 500 méter széles völgyben, melynek lejtőit
lépcsőzetesen sűrű bükkerdők fedik s melybe
hatalmas sziklaesücsök pillantanak le, — bá-
jos smaragdözlő erdők diszes kertében.

A vadregényes és mégis oly kedves Cserna-
völgyet, melyben a meleg kénforrások a völgy ta-
lapzatából buzognak fel, a természet annyi bájos
tulajdonsággal ruházta fel, hogy pótlásuk és emberi
kéz szépítései csak kontárkodások volnának a ter-
mészet szent jogába.

A pályaudvartól a fürdőig a Cserna mellett
kigyózó ut éjszak-nyugaton szőlővel beülte-
tett, lejtős hogyoldal, melynek gerince azon-
ban eredeti jellegét végkiágazását előttig
megőrizve, sűrű bükk-erdőkkel van borítva.

Délkelet felől a meredek falu, szakadozott, ko-

pár sziklalánczat tűnik szemünkbe, mely ezüst
szürke esücsával a felhőkbe nyulik, míg lábával
lejtős, gyöngeszöld rétségen nyugszik, s folytatassa
a völgy szűk helyre szorult kukoriczásainak. — A
fölséges természeti szépség csodás kontrasztjába
bele vegyül a helyenkint esendesen folydogáló,
helyenkint sziklás medrében mormolva és
tajtékozva tovarohanó Cserna zugása, melynek örö-
kös tört akkordjai csak a Dunába torkolásánál hang-
zanak el.

Meglepő látvány bűvöli el a közeledő fürdő-
vendéget. Jobbra-balra széttáruznak a hegyek,
mintha a forrásvidék kapuja előtt meg akarnák
könnyíteni számunkra a belépést. Valóságos éden
táru szemünk elé, midőn Herkules szent forrásainak
helyéhez közeledünk. Gyönyörű villák, pompás
diszépületek és ültetvények sorakoznak egymás
mellé összhangzatos, stilszerű egymásutánban a
a csodaszép völgyben, magas hegyek és sűrű
bükk-erdőkkel övezve. — Különböző magasságban
a sűrű erdőből diszes gloriettek tűnnek elő,
a melyekhez a kényelmesen, tekervényes erdei
uton mindenki szívesen fölgyalogol, hogy a
pompás kilátásban gyönyörködve, lelkét fel-
frissítse.

(Vége köv.)

sokára új törvény formájában fog életbe lépni. Micsoda elkeseredett harc folyt éveken keresztül ennek a törvénynek az érdekében. De úgy hiszszük, ez a harc nem volt őszinte. Csak hangulatkeltés volt. Mert hogy micsoda nagy summákkal fog megnövekedni a kincstár bevétele, ha a budapesti tőzsdén történő kötések megadóztatja — arra igazán kíváncsi mindenki, aki a mi kicsinyes vérszegény tőzsdénket ismeri.

Jó lesz, ha kitesz majd a tőzsdeadó néhány tizezer forintot. És ha a tőzsdeadó barátai ettől várták azt a korszakos eseményt, hogy az új adó fejében a földadót leszállítják — akkor alaposan csalódtak. Nem lesz bizony ezért kisebb a földadó, mely számos millió forintba kerül, de lesz ismét új adó.

Arra azonban még jó lesz ez a törvény, hogy a vakmerő, és tisztességtelen kötések amennyire lehetséges, kiküszöbölje a tőzsdéről, melynek forgalma immár szigorú állam ellenőrzés alá kerül, mivel hogy ez a forgalom adóalany lesz.

Krónika.

A szatmári testvérgyilkosság.

— Esküdtbíróági tárgyalás. —

Szatmár, máj. 22.

A Pitaval-felé nevezetes bűnesetek között sem kriminalisztikai, sem pedig lélektani szempontból nem igen találhatunk érdekesebb és tanulságosabb bűnpört, mint ez a testvérgyilkosság, amelyet máj. 22. és 23-án tárgyalt le a szatmári törvényszék esküdtbíróasága.

Nem annyira a tett az, amely ezen bűnpört nevezetessé teszi, hanem inkább a fővádlatnak, Papp Bélának, az egyénisége. Ebben az emberben egyesült mindaz, ami gonosz és hiányzik belőle minden jobb, nemesebb érzés. Tettében megtaláljuk a bűvágyat, az irigységet, a határtalan kapzsiságot, a gőgöt, a szívtelenséget és az elvetemültséget, amelyek harmonikusan összpontosultak akkor, amikor elhatározta és tervszerűen megállapította szerencsétlen öccsének tragikus halálát.

A magyar életmód sok pénzébe került, s miután a vagyona csakhamar eluszott, a birtoka tul volt terhelve, az édes atyja, Papp Gyula földbirtokos pedig nem igen támogatta őt, arra a gondolatra jött, hogy gond nélkül élhetne továbbra is, ha szülőinek összes vagyonát megszerezhetné. Hogy mily módon? Egyszerűen úgy, hogy mindazokat, akik útjában állanak, eltenné a lábáról. Árpád öccsét Amerikába üldözte, azután a másik fivérével Elemérrel végzett, aki tavaly még fiatal diák volt. És valószínűleg agg szülőit sem kímélte volna.

Ahoz nem volt elég bátorsága, hogy családját ön maga irtsa ki, ezért bűnszegédet igyekezett szerezni. Legalkalmasabbnak gondolta e célra az ő méltó unokaöccsét, Papp Zoltánt, egy teljesen elzüllött, eladósodott embert, aki legutóbb, mint biztosítási ügynök tengette életét, és aki egy jó pohár borért ezimborája lett az utszéli cigányoknak is.

Múlt év november 18-án megállapodtak abban, hogy Papp Zoltán egy levéllel kicserélje a Dezső-rétre, ott aztán Papp Béla az ő juhászával, Zsoldies Mihályval agyonlöveti. Ez a terv sikerült és aztán Papp Elemér átlőtt halántékkal ott találták másnap a Papp Béla kákszentmártoni tanyája felé vezető dűlő uton.

Mikor a három gyilkost letartóztatták, ezek erősen tagadtak, később azonban Papp Béla annyira ellenmondásba keveredett Zoltánnal, hogy aztán könnyű volt őket beismerő vallomásra bírni. A juhász is töredelmes vallomást tett és a nyomorult azzal védekezett, hogy ő nem akart gazdájának engedelmeskedni, de Papp Béla azzal fenyegette, hogy lelövi, mint egy kutyát, ha nem tesz eleget a parancsoknak.

Az esküdtszék mindhárom terheltre kimondotta a bűnöst.

Az ítélet.

Éjfélután negyed egy volt, mire a törvényszék ismét belépett a terembe, ahol visszafojtott lélekzettel lesték az ítéletet.

Az elnök kihirdeti, hogy a törvényszék Zsoldiesot a 278. §. szerint gyilkosság büntetében, mint tettest,

Papp Bélát a 278. §. szerint a 69. §. 1. pontja értelmében, mint főbűjtőt,

Papp Zoltánt a 218. §. szerint a 69. §. 2. pontja alkalmazásával, mint bűnszegédet bűnösnek találta és Zsoldiesot, meg Papp Bélát kötéltálati halálra,

Papp Zoltánt 8 évi fegyházra és 5 évi hivatalvesztésre ítéli, amibe 5 hó a vizsgálati fogságból beszámíttatik.

A teremben nagy megdöbbenés volt. A vádlottak nyugodtan hallgatták az ítéletet.

Az ítélet ellen a védők semmiségi panaszt jelentettek be, mihez vádlottak egyszerűen csatlakoznak.

Elnök (a vádlottakhoz): Kivánnak-e kegyelmet kérni?

Papp Béla (nyugodtan, hangosan): Nem!

Zsoldies: Én igen.

Elnök: A védők 3 nap alatt beadhatják kegyelmi kérvényeiket.

Kelemen védő: Védenczem akarata ellenére beadom a kegyelmi kérvényt.

Az ügyész kéri a vizsgálati fogság fentartását; a törvényszék ezt el is rendeli.

A tárgyalás éjjeli fél egykor ért véget.

Délafrikai háború. A burok sorsa rosszra fordult, a bur csapatok vonulnak vissza felé s az angolok nyomulnak előre. Kilencedik hónapja olvassa az egész világ olvasó közönsége azt a hősköteményt, melynél szebbet, magasabbat Homer és Virgil képzelete sem alkothatt. Az első hónapok hadi szerencséje, mely megalázta a brit oroszlánt, fascinalta a vén Európa blazirt idegeit s megdöbbenetette a modern „harcászat” összes szaktekinéteit. A népek „milliói” valami sajátos borzongást éreztek, annak a „háromszázazerből” álló országnak láttára, mely egy világbirodalomnak keztyűt dobott s bibliát olvasva és zsoldárt énekelve vonult a csatatérre, mert „szabadság nélkül nem érdemes élni.” Ebben a sajátos borzongásban a szegény és a remény lelkesedése keveredett. A szegényé, hogy a világon annyi millió ember türi a „kevesek” igáját s a reményé, hogy hátha a maroknyi bur ország idealizmusa még sem örültség, s hogy hátha a mindenható isten a hatalmasoktól mégis a gyöngék felé fordul azokat teszi hatalmasokká? De úgy látszik sem a tiszta vallásosság, sem a meszeszerű hősiesség nem képes megmenteni a burokat, a tiszteres tulerő végre is legyőzi őket. A burok vezetői nem engedhetik meg, hogy az egész férfi lakosság kipusztuljon lassankint a hosszú harcok alatt, mert ha a burok győznek is, minden győzelem ember életbe kerül s ők pedig nagyon kevesen vannak. A háború tovább foly s a burok még arathatnak egy néhány győzelmet de a vég már előre látható. Az más nem lehet, mint a teljes leigázás, mert a hatalmak úgy látszik még sem hajlandók közbe lépni. Talán az észak amerikai egyesült államok tesznek némi barátságos kísérletet, de az előreláthatólag eredményre nem fog vezetni. A buroknak kell tehát a maguk sorsát elintézni, úgy a hogy tudják.

Ausztriában az obstrukció szünetel, mert a parlament a pünkösdi vakációt élvez. Pünkösdtől után szerdára megint behívták a tisztelt osztrák törvényhozást, mely négy év óta megtagad minden törvényhozó működést. Csak azért nyitják meg újra, hogy a kvóta-jelentést beterjeszthessék, a mely formaiságon tul kell esni, hogy a fejedelem dönthessen. Azután, ha a hadsereg költségei a jövő esztendőre is biztosítva vannak, a Reichsrath megint elmehet haza s következik a rendeletekkel való alkotmányos kormányzás, vagy pedig a képviselőház felosztása.

Közigazgatási törvényjavaslat. Széll Kálmán miniszterelnök, mint belügyminiszter a pünkösdi szünet után azonnal be fogja nyújtani a képviselőházban a községi és körjegyzők képesítéséről szóló törvényjavaslatot. E javaslat lényegéről ujabban azt jelentik, hogy azok a jegyzők, kiknek oklevelük

már van és hivatalban vannak, nem tartoznak a közigazgatási tanfolyamot hallgatni és új vizsgálatot tenni. A közigazgatás rendezéséről szóló új törvényben az átmeneti intézkedések közt gondoskodni fognak arról, hogy a mostani jegyzők, jelenlegi kvalifikációjuk mellett mily módon mehetnek át az új státusba, melyben aztán fokozatosan előléphetnek. Az ujonnan felállítandó közigazgatási tanfolyamoknak közvetlen céljuk az, hogy községi és körjegyzői pályákra készülő, de még nem vizsgázott fiatal emberek, országos érvényű oklevelet nyerjenek. Eddig ugyanis a községi és körjegyzői oklevelek csak azokban a megyékben voltak érvényesek, hol az illetők vizsgáztak; most ezek a megyei jegyzővizsgáló bizottságok megszűnnek és helyükbe az ország különböző vidékein nyolcz-tíz közigazgatási, illetőleg jegyzői tanfolyamot rendeznek be, ahol a jelöltek az egész országra szóló oklevelet nyernek. Ezeket a tanfolyamokat a szükséghez képest kellő számban a legalkalmasabb (s a legcélszerűbb) helyeket kiszemelve, a belügyminiszter állítja föl.

Felekezet és társadalom.

Van ennek a címnek némi aktualitása, mert azért kerül ez a cím szőnyegre, hogy valahogy valóságban szőnyegre ne jusson együtt az a két szó, amely e czimben foglaltatik. Felekezet és társadalom: két ellentétes fogalom, amolyan lucus a non lucendo, mert vagy felekezet valami vagy társadalom. A felekezet valami parézialis valami elkülönült a társadalom valami egész, valami teljes. Ha a társadalomról beszélünk, értelm alatta az embernek egy nagy-nagy csoportját, a csoport tagjainak számát nem ismerem, kettő is lehet ez, de millió is lehet s mindenesetre beleérttem a társadalom szóbba az összes embereket, akik bizonyos körülmények közt számot tesznek. Ha pedig a felekezetről említet menten kizártad az emberek jelentékeny csoportját: azt a csoportot, mely más felekezetű.

A felekezetről nem vagyunk ellenségei, sőt sokra becsüljük a felekezeti csoportulásokat is mert ezek tartják fenn a vallások kultuszát ezek teszik a kultuszt intenzív; hivatást teljesítenek az államért, mert a vallásos eszmék többé-kevésbé hierarchikus fogalmakat nevelnek bele az emberekbe s az államok mégis csak hierarchikus eszmék szerint alakulnak, állanak fenn.

De, mert a társadalmat minden veszedelemtől megakarnók óvni, mentesíteni szeretnők társadalmunkat a felekezeti motivumoktól. A felekezeti motivumok ugyanis nagy veszedelem a társadalomra; a visszavonás magvait hintik el benne és e magvakból mihamar olyan gyökök fogannak meg, melyek repeszgetni kezdik a társadalom talaját.

A felekezetiség a társadalomba rendesen hamis jelszavak alatt lopózik be. A vallásosság erősítése, egyház támogatása, felekezeti jótékonyaság: ezek a leggyakoribb jelszavak; néha pedig a jelszó sajátos módon: a liberalizmus. Most is a jelszó alatt kezd a felekezetiség szárnyait bontogatni. Pedig a liberalizmus épp az ellenkezője a felekezetiségnek. Az új jelszó tehát contradictio in adjekto.

Mi oly jelenségeket látunk, melyekből arra következtethetünk, hogy utban van a felekezetiség benyomulása a társadalomba. A politikából indul a felekezetiség útja s egyszerre majd csak azt fogjuk észrevenni, hogy a társadalomba is beférkőzött, már a társaságokat és az egyéneket kezdi ostromolni.

Volt egy ilyen felekezetiségi mozgalom néhány év előtt tisztán politikai okokból. Egy erős kéz gátját vetette e mozgalomnak, bár elnyomni nem tudta sok politikai életörő lévén a felekezeti eszmében. És — érdekes jelenség — most mintha épp e kéz vetné bele közéletünkbe újra a felekezetiségi ideálját. A tendenzia ismét csak politikai, nyilván jól előkészített politikai akció rejlik ez az ide újból való kiélesítése mögött; de csak a társadalom fogja kárát vallani ez akciónak.

Mert a politika hullámai előbb-utóbb elsüllyednek; a toronyos hullámok nyomában is elsüllyed a politika tengere; az elentétek kiegyülködésnek; a legádázabb ellenfelek is politikai szövetségstársakká lesznek: szélesedni áll be és szent a béke.

Am a társadalom jóval konzervatívabb a poli

tikánál; ha egyszer hálójába fogott egy eszmét, ki nem bocsátja onnan; ha a társadalom talaja egy magot fogadott magába, meg nem gátolhatni, hogy a mag ki ne nőjön s újabb magokat ne termeljen. A felekezetiiséget a társadalomból egy amolyan erős kéz sem írhatja ki: még ha akadna is egy új ilyen erős kéz, a társadalmi felekezetiiséget nem nyomhatja, mert a társadalom nem olyan kézzelfogható, mint a politika. Az egész politika, mondhatni, az az ötödfélszáz ember, aki a parlament padjain ül ellenben a társadalom az emberek milliói. Ötödfélszáz emberrel erőlylél és erőszakkal elbánhatni, millió emberekkel azonban nem.

A felekezetiiség a társadalomban hydra, melynek fejét ha levágod, száz új feje nő. Sőt ha megbántod a társadalomban a felekezetiiséget, annál szívósabb és határozottabb az ellenállása. Nem győzők eleget hangsúlyozni mindezt. Mutatunk elrettentő példájára; Bécs példájára. Ennek a világvárosnak a társadalmi viszonyait is a felekezetiiség dulta fel s forgatta fel fenekestül; az egykori bécsi hatalmas társadalom szétszakadt, szétzüllött. A példa óva intsen s vezesse jobb politikai eszmékre, jobb gondolatra azokat, a kiken áll a politikai és a társadalmi vezetés. Bármily hevesen lobbannak is fel a politikai szenvedélyek, mentesítsék ezektől a társadalmat s ha bármely politikai eszmének csinálnak is propagandát a társadalomban felekezeti eszmét, ha már semmiáron sem tudnak a politikában letenni róla, legalább a társadalomtól távoztassák el. Ez a magyar társadalomnak, mely amúgy is még csak gyenge csemete, egyenest létérdeke.

Hungarus.

CSARNOK.

A május 28-iki napfogyatkozás.

Flammarion a híres francia csillagász a 28-iki napfogyatkozás alkalmából érdekes cikket közöl. A teljes napfogyatkozás hatásáról így ír:

A nap teljes elsötétülése egyike a legnagyobb és legfontosabb látványoknak, amikben az embernek csak része lehet. Pontban abban a pillanatban, amelyet előre kiszámítottunk, a hold a nap elé érkezik, fokozatosan eléje csuszlik és végül tökéletesen elfedi. A nap fénye kisebbedik és átalakul. Valami nyomasztó érzés fogja el az egész természetet; a madarak elnémulnak, a kutyák gazdájuk lábaihoz menekülnek, a csirkék anyjuk szárnyai alá bujnak, a szél elül, a hőmérséklet csökken, borzasztó csönd van a légben, mintha az egész mindenséget nagy katasztrófa fenyegetné. Az emberek arcza épen olyan halálsáppadtá válik, mint aminőnek az égő sósórszesz világánál látszik; ez a halvány, gyászos világítás éppen illik a világ utolsó órájához.

Abban a pillanatba, mikor a nap korongjának utolsó fénysavja eltűnik, a nap helyén egy fekete korong látszik, melyet ragyogó fénykör vesz körül; ez a fénykör mindenfelé óriási vörös lángokat lövel ki. Hirtelen sötét, különösnek tetsző éj köszönt be s a ragyogóbb csillagok is feltűnnek az égen. Ez a látvány fantasztikus, nagyszerű, ünnepélyes és fontos.

De a hold nem állott meg útjában. Egyszer csak vékony fénysugár tör elő, hirdelve a napfogyatkozás végét. Nagyon jól lehet látni a hold árnyékát amely gyorsan halad tova. A csodálkozás, az általános nyomasztó érzés, sőt némelyeknek a félelme és az általános csönd egyszerre megszűnik. A nap ismét eltűnik fényességében s a természet élete tovább folytatódik, egy pillanatnyi megszakítás után.

A szokatlan és titokzatos éj e pillanata az, amelyben a csillagásznak meg kell figyelnie a nap körületét, hogy megállapíthassa, meddig terjed az a fényes légkör, amely a Napfogyatkozások alatt láthatatlan, s ekkor kell tanulmányoznia természetét és szerkezetét.

A nap lángjait, gáz-szerű kilöveléseit, amelyek szünt nélkül törnek ki belőle, most már mindennap tanulmányozhatjuk a szinképvizsgálóval, — hála Janssen szép találmányának; Janssen éppen az 1868. aug. 18-iki teljes napfogyatkozás alatt vette a fejébe, hogy ezeket a lángokat a napfogyatkozás után is keresni fogja s valóban meg is találta őket a spectroscopban. De még igen fontos problémákat kell megoldani annak a légkörnek természetét és kiterjedését illetőleg, amely állandóan környékezi a napot s amelyet nem lehet látni csak a napfogyatkozás alatt. Ez a légkör kering-e a nappal együtt? Ez az a kérdés, amelyet Deslandres ur talán véglegesen eldönt majd hétfőn Argamasillában.

A nap körül óriási gázréteg van, amely 1,310.000-szor nagyobb, mint a mi földünk s 324.000 szerte sulyosabb nála; ez az óriási tűz-óceán mindig ég; s ez a rózsaszínű lánggal ögő, áttetsző réteg 12.000—15.000 kilométer vastagsága. Ebből a színes rétegből, amely olyan, mint az ég pütyh, oly hatalmas lángnyelvek lövelnek ki, hogy némelyik 100—200.000 kilométer magas, és tűzesővé válna hull vissza a napba. A napkorona kiterjedése még nagyobb, —

több mint 500.000 kilométer magassága, és néha 2, 3, sőt 4 millió kilométernyire is elsugárzik. Ez a napkorona lehet villamos természetű, de lehet valami állandó delejes hajnalhoz hasonló dolog is. Igen sokféle hatását még mi is érezzük, pedig 149 millió kilométernyire vagyunk tőle.

Még messze vagyunk attól, hogy valami határozott véleményünk lehetne a nap rettenetes pandemoniumának működésében levő erőiről. Az idő tájt, mikor naponként le szoktam rajzolni a napfoltokat gyakran láttam, hogy olyan nagy alakulatok, mint földünk felülete, — néhány óra alatt teljesen megváltoztak. Nem ritkán lehet látni kitöréseket, ötven-hatvan ezer kilométer magassága lángoló protuberanciákat, azaz négyszer ötször akkorákat, mint amekkora az egész földgömb átmérője; ezek kilövelődtek a nap-testből, s olyan különféle formákat öltöttek és oly gyorsan változtatták alakjukat, hogy csaknem lehetetlen volt lerajzolni őket. Két egymással szemközt rohanó vonat összeütközése csak olyan, mint a gyermek mosolygása ehöz az óriási energiákhoz képest, amelyek e sugárzó óriás égitest felületén működnek s amelyektől egész létünk függ.

Mily hihetetlenül nagy e központnak a hőfelesztő ereje. Ezt elképzelhetjük, ha meggondoljuk, hogy a mi kis bolygónk a nap kisugárzásának csak egy félmilliárdad részén jár, s még ez a végtelenhez közel járó kis rész szám is hatszázerszeresen felülmúlja azt az energiát, amelyet az egész világ összes gépei egy év alatt termelnek. Hatszázezer évig kellene fogyasztani a ma elfogyó szén- és faanyagot, hogy akkora hő fejleszthessünk, mint amennyit a nap egyetlen év alatt reánk lövel.

Érthető tehát, hogy a napfogyatkozások tanulmányozása rendkívül érdekli a csillagászokat, s hogy a régi és új világ minden részében felosztják maguk között a teljes elsötétülés vonalát, abban a reményben, hogy ismereteink összegét egy új ténynyel gyarapíthatják. Párisban ez a tünemény kevésbé lesz észlelhető, de azért a tudomány barátai mégsem szalasztathatják el ezt az alkalmat, hogy megfigyeljék. Valószínű, hogy a hold egyes hegyei észrevehetőek lesznek a hold körületének szélein, mint apró szabálytalanságok. S elég különös az is, hogy a napfogyatkozás fázisai teljesen láthatók lesznek a napon, oly messze egymástól, mint a mennyire a falevelek vannak egymástól, a fényes részek mindegyikében többé kevésbé látni lehet a fázisok szerint a fogyatkozás növekedését.

Ujdonságok.

— **Kinevezés.** A vall. és közokt. miniszter a helyi áll. iskolához iskolaszéki elnöknek Kovács Dániel városi pénztárnokot, rendes tagoknak Bártók Károly polgármestert és Baló László polg. isk. igazgatót nevezte ki.

— **Időjárás.** Az idén a fagyos szentek ugyan csak kegyelmesekei valának irántunk. Az utolsó kritikus nap, Orban pápa napja is elmúlt s nem hogy fagyot hozott volna, hanem igazán kánikulai hősséggel kedveskedett nekünk. Mar most a fagyos napokon tul volnánk s ha még egy kis esőt is kapunk, szép reményekkel nézhetünk az idei gyümölcs és gabona termés elébe. A vegetáció fejlődésére igen jó hatással van, hogy a május havában uralkodott hűvös idők és hideg éjszakák kimaradtak s szép enyhe idő köszöntött be.

— **József főherczeg Kézdi-Vásárhelyt.** A mint örömmel értesülünk, a népszerű főherczeg június 12-én Kézdi-Vásárhelyre érkezik, hogy az itteni honvéd zászlóalj felett szemlét tartson. Hivatalos fogadtatások ezuttal a főherczeg egyenes óhajára nem lesznek, de ez nem zárja ki azt, hogy a város közönsége ünnepséggel és a legnagyobb szíveséggel ne fogadja a legmagyarabb főherczegot, mint tette eddig is minden ilyen alkalommal.

— **Az első májális** a kézdivásárhelyi r. kath. gymnasium rendezte a múlt csütörtökön. A kedvező időjárás nagy publikumot hozott össze a Nagy Ferencz-féle ligetben, mely a nagy vigság között élvezte a tavasz örömeit. A rendkívül kedélyes multság késő este ért véget.

— **Napfogyatkozás.** Ismételten figyelmébe ajánljuk olvasóinknak a jövő hétfői napfogyatkozást, mely nálunk ugyan csak részleges lesz, de azért érdekes arra, hogy érdeklődjünk iránta. A nap elsötétülése délután 4 óra után kezdődik s 6 órakor ér véget. A fogyatkozást sötétüvegben át kell megfigyelni, e célra elég alkalmas egy darab közönséges üveg, melyet gyortya lángja felé tartunk mind addig, míg az egészen megkormosodik. Egyéb eszköz hiányában ezt az üveget is elég czélszerűen lehet használni.

— **Hegedüs miniszter Maros-Vásárhelyen.** A Székely kereskedelmi és iparkamara még a múlt év folyamán megkivta volt Hegedüs Sándor kereskedelmi minisztert, hogy közvetlen szemléletből szerezzon tapasztalatokat a székelység közgazdasági helyzetéről. A miniszter látogatását megígérte s legutóbbi értesítése szerint július 2-ára érkezik Maros-Vásárhelyre, a hol akkor megnyílik a Székelyföldi iparkiallítás.

— **A kolozsvári Mátyás-szobor leleplezése.** A kolozsvári Mátyás-szobor országos ünneppésséggel leleplezik le, a melynek programja már készül. Az ünnepség egyik legszebb része lesz a főúri bandérium. Wesselényi Bóla báró áll az élén, a ki, mint Kolozsvárról írják, a jövő hónap 14-ikére értekezletre hívta össze mindazokat az erdélyi és magyarországi főurakat, a kik részt akarnak venni a bandériumban, Fadrusz János, a szobor tervezője s részt vesz az értekezleten, a melyen szóba kerül a feketesereg dolga is. Az ünnepségre ugyanis korhű ruhában hatvan főnyi fekete sereget is akarnak alakítani. A leleplező ünnepségen az Erdélyi Kárpát Egyesület élőképében akarja bemutatni Erdély etnografiáját.

Közgazdaság.

Legjobb trágyakonzerválási szerek.

Régóta vitatkoznak a fölött, melyik trágyakonzerváló szer a legjobb, melyik felel meg jobban a trágyatelepen, melyik az istállóban? Ezen kérdés megoldására végzett kísérletei alapján Dr. Irmendorf a következőkben mondja el nézeteit.

1. A gipsznek trágyakonzerváló hatásait az ammoniaknak megkötését nagyban előmozdítja, ha vízben oldható foszforsav van jelen.

2. Vízben nem oldható foszforsav jelenléte nem fokozza a gipsznek trágyakonzerváló hatását.

3. A szuperfoszfát-gipsz konzerváló szerül használva, veszt ugyan értékéből, amennyiben a vízben oldható foszforsav tartalma ezirátban oldható foszforsavvá változik, de ezt bőven ellensúlyozza konzerváló hatása.

4. Szabad nitrogén képződése által is megakadályozható, ha a trágyától a levegőt lehetőleg elzárjuk, ha tehát a trágyát okszerűen kezeljük. A szuperfoszfát-gipsz jelenléte szintén megakadályozza a szabad nitrogén keletkezését, s a szabadabbá vált nitrogén elillanását az esetben is megakadályozza, ha a levegő a trágyát szabadon átjárhatja.

5. A kainit konzerváló hatása a következőkben nyilvánul:

Egyes szerves anyagok bomlását egészen megszünteti, másokét pedig meglassítja, az ammoniak bomlását nem akadályozza ugyan meg, de az is lassabban megy végbe, mint alkalmazás nélkül, elillanását azonban még oly nagy mértékben való alkalmazása esetén sem akadályozhatjuk meg, a szabad nitrogén keletkezésének pedig határozottan kedves.

Jóllehet, a kainitnak azon hatása, hogy a szerves anyagokat jól konzerválja, hogy a trágyát káliumban és magnéziumban gazdagabbá teszi, homokos talajon gazdálkodásnál ajánlatossá teszi konzerváló szerül való alkalmazását, ellene szól mégis azon körülmény, hogy tapasztalat szerint az állatok patáit megmarja és némely növényre, péld. a burgonyára és répára a vele konzervált trágya káros hatása.

A karnalit hatása körülbelül megegyez a kainitéval.

6. Igen kedvező hatása a kainit akkor, ha szuperfoszfát-gipszszel együtt alkalmazzuk. Ez esetben ugyanis a szuperfoszfát-gipsz a kainitnak káros hatását ellensúlyozza s csak előnyei érvényesülnek.

7. Szénsavas mésznek az erjedésben levő nitrogénben gazdag szerves anyagokhoz való hozzákeverése határozottan káros hatása, mert a bomlási siettetési és az ammoniak elillanása következtében nagy veszteség áll elő. Legjobb trágya konzerváló szer tehát a szuperfoszfátliszt.

Spezialität polskák, bolhak, mindenemű konchabogarak ellen

ZACHERLIN

nem dobozban

Egyedül csak az valódi, a mely üvegen Zacherl név rajta van.

Elpuszt mindenféle ártalmas rovarokat gyorsan és oly módon, hogy többé életre nem kel.

A „Zacherlin“ valódi minőségben kapható:

Kézdi-Vasárhelyt	Osiszár Pál	Csik-Szereda	Jacob és Társa
	Jancsó Géza		
	Kovács Ferencz		
	Hamar Zoltán		

HIRDETÉSEK

a „Székelyföld“ részére

olcsó áron felvételnek.

20% engedményt kap minkenti,

GUMMI

és halhólyag, az egyedüli legbiztosabb, legmegbízhatóbb és teljesen ártalmatlan, gyorsan és könnyen alkalmazható óvszer férfiak és nők részére. Ára tuczonként eredeti párisi minőségben frt 1.—
2.—, 3.—, 4.—, 5.—, 6.—, 7.— és frt 8.— Bouts
americ. tuczatja frt 3.—, 4.— és frt 5.—
Női óvszerek: Hasse tanár-féle frt 3.—
Menisga tanár-féle frt 2.50, dr. Earlet-féle frt 3.—
darabonként. Ezen női óvszerek százszor is használhatók.

Hölgy szivacsok, valódi párisi, tuczonként frt 2.—, 3.—, 4.—, 5.— és frt 6.—
Diana óv havi kötő nőknek, legjobb a világon, darabja frt 2.50.

Kimerítő árjegyzék zárt borítékban ingyen és bérmentve. Megrendeléseket pontosan és discreten eszközöl utánvét mellett vagy a pénz előleges beküldése után.

J. REIF,
Bécs Brandstättle 3.

1881-ben alapított hírneves higiéniai specialista cég.

20% engedmény!

THIERRY A.

mell- és gyomor-balzsamát

(a melyet az egészségügyi hatóság megvizsgált)

az egész világ kedveli és mindenütt keresik. Csak akkor valódi, ha az oldalt látható **zöld**, a törvényszéknél bejegyzett „apáca“-védjeggyel van ellátva. Földmulhatatlan szer minden **mell-, tüdő-, máj-, gyomorbetegség ellen stb. különleg is ki-tűnően hat és sebet gyógyít.**

Egy próbátéveg bérmentesen 1 korona 40 fillér. Széjje küldés csak előzetes fizetés esetén.

Thierry A. centifoliakenőcse

(csodakenőcsnek nevezik)

utolérhetetlen szívó erejű és gyógyítóhatású. Operációkat a legtöbb esetben fölöslegessé teszi. E kenőcsrel egy 14 éves, gyógyíthatatlannak tartott csontszut, utabban pedig egy 22 éves rákszerű bajt gyógyítottak meg. Antiszeptikus és gyógyítóhatású mindenféle seb gyógyulásánál.

Próbátéveg bérmenten 1 kor. 80 fill. Csak előzetes fizetés esetén küldjük meg.

Óvakodjanak utánzatoktól és kerüljék az értéktelen, ugynevezett házi kenőcsöket s más effeleket.

Cím: A. Thierry, gyógyszerár és gyár a Védőangyalhoz, Pragera, Pragerhof felé, a Déli vasút mentén.

Prospektus ingyen és bérmentenve

E szerek sohasem romlanak meg és jó azokat használatra készen a házban tartani. Az összes művelt államokban bejegyzett védjegysimnek utánzatát a törvény üldözi.

57474
(36. 5—52.)

Isigee, Dordogne, Kopenhága, fabriken farma. Milánó, A. Bertoloni. Malmö, Sevrige, Apot. Lejonet. Nantes, Pharmacie O. Frodot. Nápoly. Palermo. Páris, Pharmacie francoise, 1 & 3, Place de la République, Pharmacie Daproy, 11, Rue des francs Bourgeois. Prága, Róma, Corso, Agenzia del Polichinico. Roubaix, Pharmacie F. Gerath. Sarajewo. Szeged. Temesvár. Tricszt. Velence. Vienne. Zürich.

Csak ezzel a törvénysz. bejegyzett védjeggyel valódi.

ki e hirdetésre hivatkozik!

Ny. Ifj. Jancsó M.-nél K.-Vásárhelyt.